

## ספירת העומר

### מי שאמר לחבירו "היום ל"ג בעומר"

יש להסתפק במי שאמר לחבירו בליל ל"ג בעומר, לפני שספר ספירת העומר, שהיום ל"ג בעומר, האם יכול לספור אח"כ בברכה. וכמו"כ יש להסתפק בחזון שטעה בספירתו, ותיקנו אותו הקהל, כגון ביום ד' אמר היום שלשה ימים וכו', וצעקו כולם "ארבע ימים", האם יכולים לחזור ולברך בברכה משום שמה שאמרו ארבע ימים לא מקרי "ספירה", או נאמר שמספק כבר יצא ידי"ח וא"א שוב לספור בברכה.

### מצות צריכות כוונה בספה"ע

ראשית צריכים לדון מטעם מצוות צריכות כוונה, שהרי קי"ל איתא בשו"ע (סי' ס סעיף ד) וז"ל י"א שאין מצות צריכות כוונה, וי"א **שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, כן הלכה**, א"כ בנ"ד הרי לא כוון לצאת ידי חובת מצות ספירת העומר, ויכול לחזור ולספור בברכה.

אבל אין זה פשוט, דכתוב בשו"ע (או"ח תפט, ד) שמי ששואל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. וכבר השיגו עליו כל נושאי כלי השו"ע, שהרי קי"ל מצוות צריכות כוונה,

ועי' בביהגר"א שהשו"ע כאן הולך למ"ד מצוות אין צריכות כוונה, ולדבריו לדידן דקי"ל מצוות צריכות כוונה אז אפילו אם ענה לחבירו יכול לחזור ולספור עם ברכה. ובמקרה דידן נמי הואיל ולא כוון למצוה בוודאי יכול לחזור ולברך.

### כוונה שלא לצאת

ועי' בט"ז (ס"ק ז) שהשיג על המחבר מהא דסי' תפ"ד שכ' הטור בשם הרא"ש דאם אין יודעים לברך ברכה"מ הוא מקרא אותם מלה במלה, ומוכח התם דלא יצא הוא בזה, דהא כתב הרי"ף שאם רוצה עושה כל הסדר תחלה בבית אחרים ואח"כ הולך לביתו ואוכל, ועי"ז קאי שם הרא"ש. עוד הביא ראייה מסי' תרנ"ח (ס"ז) שכתוב שם שלא יתן ביום ראשון לולב לקטן קודם שיצא בו, משמע שבימים אחרים מותר, והא התם כשנותן לקטן הוא מקרא לו תחלה הברכה מלה במלה ואפ"ה הוא יוצא בו אח"כ, אלא ודאי דזה דומה למתכוין שלא לצאת, א"כ ה"נ במשיב לשואל הוי כמתכוון לא לצאת. ולכן כתב הט"ז דלא מזהיר אלא לכתחלה שירחיק מזה מה דאפשר, אבל אם אירע שא"ל תשובה של יום זה ודאי לא יצא וצריך לחזור ולמנות בברכה.

ולדבריו ג"כ במקרה שלנו בוודאי יכול לחזור ולספור בברכה, שהרי כוונתו באמירת היום ל"ג בעומר אינו אלא לומר שהוא חג, ובמקרה השני לא התכוון אלא לתקן טעות החזון.

### חומרא דברכה לבטלה

ועי' במשנ"ב (ס"ק כב) עפ"י דברי המג"א (ס"ק ח) שתי' שלענין ברכה צריך להחמיר ולחוש להך דעה שסובר מצוות צריכות כוונה, ולא יברך על הספירה שימנה אח"כ. ולדבריו גם במקרה שלנו אי מטעם שלא כוון לצאת לבד לא היה לו לחזור ולברך.

### **כוונה במצוה דרבנן**

ידועים הם דברי המג"א (סי' ס, ג) בשם הרדב"ז שהוא דקי"ל מצוות צריכות כוונה אינו אלא במצוה דאורייתא אבל מצוות דרבנן א"צ כוונה. ועי' בפר"ח שמיישב דברי המחבר על דרך זה, שהמחבר מחלק בין מצוות דאורייתא למצוות דרבנן, כמש"כ לעיל (סימן תעה, ד) בשם הב"ח, וקאי כשיטת רוב הפוסקים דספירה בזה"ז אינו אלא מדרבנן זכר למקדש, ולפיכך פסק שאם אמר לו היום כך וכך יצא ידי מצוות ספירה, ומה שכתב שאינו יכול לחזור ולמנות בברכה, דמשמע דספירה בעי אינו נכון, אלא שלענין הספירה עצמה אם רוצה יכול לספור עוד הפעם, משא"כ בברכה איכא איסור משום ברכה לבטלה.

א"כ צ"ע למה כאן לא תירץ המג"א לדברי המחבר על דרך זה, וע' במחה"ש שאע"פ שהמג"א הביא ד' הרדב"ז אבל כיון דהמחבר סתם דמצוות צריכות כוונה, משמע דלא ס"ל כהרדב"ז ואפילו מצוה דרבנן צריכה בכוונה. וכן מבואר במשנ"ב (סימן ס ס"ק י) שכתב על דברי הרדב"ז שלפ"ז כל הברכות שהם ג"כ דרבנן, לבד מברהמ"ז, אם לא כיון בהם לצאת יצא בדיעבד, אך מכמה מקומות בשו"ע משמע שהוא חולק ע"ז, וכן מבאר הגר"א בסימן תפ"ט משמע ג"כ שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן.

[ובמאמר המוסגר יש להעיר דמה שצויין בשו"ע הנדמ"ח שהרדב"ז הוא בח"ד סי' אלף צ"ד הוא טעות, כי שם לא הוזכר כלום מענין זה. ויתכן שיש לדייק משם הפוך שגם במצוות דרבנן צריך כוונה, שהרי דן שם לומר שראיית הגמ' (ברכות יד, א) מהא דתנן הקורא בתורה והגיע זמן ק"ש אם כוון לבו יצא שמצוות צריכות כוונה, מיירי בפרשת "והיה אם שמוע", ולפי רוב ראשונים קריאת פרשת ויהי אינו אלא מדרבנן. וגם מה שציינו עוד בנדמ"ח לח"א סימן ל"ד לא ברור ההכרח משם, ואולי הכוונה למש"כ הרדב"ז שם לגבי מחלוקת רב ור"י אי טבילה צריך כוונה, שהאי פלוגתא לא שייכא במצוות צריכות כוונה או אין צריכות, דהכא טבילה ושחיטה לאו מצות נינהו אלא מכשירין, ובהני איפליגו רב ור' יוחנן דלמר מכשירין קילי ממצות ולמר חמירי, אבל במצות גופיהו אי בעו כוונה או לא לא מעיילי נפשיהו. ובהמשך כתב שלענין טבילת כלים אפילו ר"י מודה שא"צ כוונה, דטבילת כלים חדשים לאו דאורייתא היא, ואע"ג דילפינן לה מכלי מדין אינו אלא אסמכתא בעלמא. והרי כתב שלפי ר"י טבילה יותר חמור ממצוות, ואם בטבילה שהיא דרבנן א"צ כוונה אז גם במצוות. אבל אין זה נכון שהרי כתב שלענין מצוות "לא מעיילי נפשיהו".]

### **כוונה לעצם הספירה**

ועי' בחק יעקב שבספירת העומר הוי כמו שכוון לצאת, הואיל וכוון עכ"פ להגיד מספר של היום. ולדבריו ג"כ אין סיבה לחזור ולברך במקרה דידן, דגם כאן עכ"פ כוון לומר איזה יום הוא, אבל עדיין יש לדון במקרה שאמר היום ל"ג בעומר דאולי אין כוונתו לומר שהיום הוא יום שלשים וששל לעומר אלא שהיום הוא "חג" של ל"ג בעומר.

### **ספירת מנין הימים בלי מנין השבועות**

והיכא שזה קרה אחרי שנשלם שבוע הראשונה (ובמקרה הראשון שאמר היום ל"ג בעומר, בוודאי שכבר עבר שבוע הראשונה), כתב המשנ"ב (ס' תפט, ז) שאם סיפר ימים לחוד ולא הזכיר שבועות י"א שיצא בדיעבד, וי"א שצריך לחזור ולספור ימים ושבועות כדין, וע"כ חוזר וסופר בלא ברכה, (ואם שכח לחזור ולספור מונה שאר ימים בברכה). ואם מנה שבועות ולא ימים, כגון שאמר ביום השביעי היום שבוע אחד ולא הזכיר ימים כלל, לכו"ע לא יצא.

ועי' בשעה"צ (ס"ק ט) שהא"ר הוכיח מספר שבלי הלקט (סימן רל"ד) שמנין השבועות מעכב. אבל כתב שאינה ראייה מוכרחת, די"ל שהשבה"ל הולך לשיטתו דס"ל דספירה בזמן הזה דאורייתא, וכדמוכח שם בראש הסימן משם ר' ישעיה, והמג"א וסייעתו הלא טעמייהו משום דספירה בזמן הזה דרבנן. אבל בסוף כתב שאין לחלק שכל דתיקון כעין דאורייתא תיקון, ולכן אפילו אם ספה"ע בזה"ז אינו אלא מדרבנו מנין השבועות מעכב. ומסיק דעל כן בודאי מחוייב מדינא לחזור ולמנות (בלי ברכה).

### **היכא שלא מנה ימים ושבועות וגם לא כוון לצאת**

הנה בשו"ע (ס' תפט סעי' ד) כתוב מי ששואל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה, יאמר לו אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. ועי' במ"ב (ס"ק כב) בשם האחרונים דמיירי ששאל אותו קודם שהגיע לשבועות, הא אי שאל אותו בשעה שהגיע לשבועות, אפילו אמר לו היום כך וכך לאו כלום הוא, כל שלא הזכיר שבועות וצריך לחזור ולספור בברכה. ועי' בשעה"צ (ס"ק כח) שנחלקו הפר"ח והא"ר, לפי הפר"ח מיירי במקרה שמנין השבועות הם לעיכובא, כגון בסוף השבועה, אבל באמצע השבועה אינו חוזר ומברך. אבל לפי הא"ר מיירי אפילו במקרה שאין מספר השבועות לעיכובא. סברת הא"ר היא דמוכחא מילתא שמכוון שלא לצאת, היינו משום דבדרך כלל סופר אם השבועות וכאן לא הזכיר השבועות אז ע"כ שמכוון לצאת בזה שיספור אח"כ.

ולפי"ז בנ"ד שאמר היום ל"ג בעומר ולא אמר "שהם ארבע שבועות וחמשה ימים בעומר", או שתיקן טעות החזן ורק אמר מספר הימים הנכון, שפיר יכול אח"כ לספור בברכה, שמזה שלא אמר גם מספר השבועות יש לנו הוכחה שלא התכוון לצאת. (כמו בענה לחבירו)

אבל חתני היקר ר' חננאל רטנברג שליט"א העיר דלכאורה דברי הא"ר תמוהים, שמזה שלא מנה השבועות יש הכרח שלא התכוון לצאת, אבל אין הכרח שהתכוון לא לצאת. וצ"ל שאם שאלוהו איזה יום זה, היה מן הראוי לומר כל נוסח הספירה כולל שבועות. א"כ בזה שחיסר השבועות ע"כ שהתכוון לא לצאת. ולפי"ז זה לא שייך אלא במקרה ששאלוהו, ולא בכל מקרה שלא ספר כהרגילו.

אבל שוב התבוננתי בדברי הא"ר וראיתי שהביא דברי הט"ז שהטעם שאם ענה לחבירו שלא יכול לספור שוב בברכה, הוא משום דנחשב כמכוון שלא לצאת, מידי דהוי המברך עם קטן כדי לחנכו במצוות שלא יצא. וכתב הא"ר שאע"פ שאנחנו לא סוברים כהט"ז, אבל במקרה דידן (שלא הזכיר ימים ושבועות) נודה לט"ז. משמע שאין הטעם דווקא משום ששאלוהו.

### **אם לא אמר "היום"**

כתב הט"ז (ס"ק ז) שאם שואלו חבירו כמה ימים בספירה והוא משיב כך ימים ולא מזכיר בתשובתו היום כך ודאי לא יצא, דעיקר המצוה שיאמר היום כך, א"כ צ"ל דמיירי כאן דוקא

באומר היום כך. וכ"כ בשו"ע הרב (ס"ק ז) שאם לא אמר "היום" אלא מנה סתם כך וכך ימים לעומר לא יצא ידי חובתו, דכיון שאמר כך וכך ימים הרי לא ספר את עצם היום הזה שהוא עומד בו, והתורה אמרה תספרו חמשים יום שתספור היום עצמו שיאמר היום כך וכך. אבל הא"ר (ס"ק יג) העיר שמקור הדין הוא הב"י בשם אבודרהם שם סיים "אבל שאל מבעוד יום וא"ל כמה יהיה לנו מהספירה זאת הלילה, יכול לומר לו כך וכך הם", וקשה הא אפילו בין השמשות מותר בכך וכך, אלא ע"כ דאם שאלו בין השמשות אף אמר כך וכך אינו יכול למנות אח"כ. ועוד הקשה א"כ למה ליה למימר אתמול, לימא כך וכך בלא היום.

אבל המשנ"ב (ס"ק כ) פסק כדברי הט"ז ושו"ע הרב, וז"ל ואם לא אמר היום לית לן בה משום דעיקר מצות ספירה הוא שיאמר היום כך וכך. ובשעה"צ (ס"ק כה) הביא שהא"ר ומאמר מרדכי מפקפקים בזה, ומכל מקום כתב המאמר מרדכי שאין לדחות דברי הט"ז בזה, וכן בדרך החיים, והגר"ז העתיקו כן להלכה.

עכ"פ לפי פסק המשנ"ב בנידון השני היכא שתיקנו טעות החזן ואמרו "ארבע" יכולים לחזור ולספור בברכה משום שלא אמרו "היום". וכ"כ בשו"ת אור לציון (ח"ג פרק טז, ג) וז"ל אם לא אמר היום ארבעה ימים, אלא אמר ארבעה ימים, יכול לחזור ולספור בברכה.

עוד דן שם במקרה הראשון במי שבליל ל"ג בעומר אמר לפני ספירת העומר היום ל"ג בעומר, שאם באומו היום ל"ג בעומר לא התכוין לספירה, יכול לספור ספירת העומר באותו יום בברכה. ונראה שר"ל שאין כוונתו ליום השלישי ושלוש של העומר, אלא ליום חגיגי שקוראים לו ל"ג בעומר, ולכן אין זה מעשה ספירה כלל.